УДК 37.034

Наталія Примаченко, *аспірантка Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, м. Київ*

СУТНІСТЬ І СТРУКТУРА РОЗВИТКУ МОРАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ В ОСВІТНЬО-ВИХОВНИХ НАПРЯМКАХ ШКОЛИ І СОЦІУМУ

“Без поваги, без любові до рідного слова не може бути всебічної людської вихованості, ні духовної культури”.
Василь Сухомлинський
видатний український педагог

У статті розглядаються теоретичні основи формування маркетингової культури. Розкрито сутність і структуру розвитку особистості в освітньо-виховних напрямках школи і соціуму.

Ключові слова: *виховання, культура, навчання, духовна культура, релігійне виховання, сучасна школа.*

В статье рассматриваются теоретические основы формирования маркетинговой культуры. Раскрыта сущность и структура развития личности в образовательно воспитательных направлениях школы и социума.

Ключевые слова: *воспитание, культура, учеба, духовная культура, религиозное воспитание, современная школа.*

The theoretical basis of a marketing culture. Essence and structure of personality development in education and educational areas of school and society.

Key words: *education, culture, education, spiritual culture, religious education, modern school.*

Постановка проблеми. Перехід нашого суспільства до ринкової економіки, нових форм господарювання вимагає кардинальних змін у навчальному процесі, особливо на тих магістралях, де формується нове мислення молоді, бачення перспективи і уміння орієнтуватися у виборі свого майбутнього, майбутнього свого народу. Маємо дбати про те, щоб превалювало навчання, яке сприяє формуванню таких якостей особистості, як самостійність, підприємливість, уміння знаходити правильні рішення в складаних ситуаціях, відзначають Н.М. Примаченко, М.В. Вачевський, В.М. Мадзігон [1, 536].

Нинішні умови вимагають кардинальних змін у системі економічної освіти і економічного виховання молоді, формування в них культури до підприємницької діяльності. І першочергове завдання в цій системі покладається на ліцеї, коледжі, школи, гімназії, які покликані не тільки дати кожному учневі суспільно необхідний рівень знань, ознайомити з багатством національної культури, різними загальноосвітніми дисциплінами, а й дати знання з основ підприємницької діяльності, маркетингу і менеджменту, інтелектуальної власності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Слід відзначити, що окремі аспекти економічної культури учнівської молоді висвітлювали у своїх працях Т. Бутенко, В. Грехнєв, В. Гриньов, Т. Іванова, В. Кан-Калік, Я. Коломинський Н. Лисенко, А. Мудрик та інші. Учені у своїх наукових роботах дослідили такі аспекти проблеми, як організація начально-виховної діяльності посилення ролі педагога як керівника процесу соціалізації під час виховних заходів, у процесі навчання, виховання і розвитку пізнавальних інтересів та потреб. Це коло питань дістало подальший розвиток у працях видатних педагогів А.В. Луначарського, А.С. Макаренка, А.М. Алексюка, В.О.Сухомлинського, С.Я. Демянчука, М.Б. Стельмаховича, та сучасних вітчизняних педагогів світового імені В.М. Мадзігона, В.Г. Кременя, С.М. Ніколаєнка, М.Б.Євтуха, А.Ф. Павленка, М. М. Єрмошенка, І.А. Зязюна, Н.Г. Ничкало, С.У. Гончаренка, В.В. Олійника, О.Т. Шпака та інших.

Виклад основного матеріалу. Українська національна школа відкидаючи негативні чинники минулого вбираючи в себе прогресивні напрями освіти, покликана формувати в учнів якості майбутніх підприємців, комерсантів, банкірів, фермерів, маркетологів, економістів нинішнього дня з високим рівнем професійних компетенцій культури ділового спілкування та етикету, формуванням індивіда як носія культури.

Цю проблему ґрунтовно досліджували відомий учений в Україні академік АПК України, академік-секретар відділення педагогіки і психології вищої школи АПН України Микола Євтух та Тетяна Черкашина

© Н. Примаченко, 2010

This document was created using SOLID CONVERTER PDF
To remove this message, purchase the product at www.SolidDocuments.com

де в роботі розкривають рівні соціокультурних процесів [4].

Соціокультурні процеси сучасності, пов'язані з формуванням свідомості людини прийдешньої доби, передбачають низку суттєвих особливостей, із загальною закономірною спрямованістю до гуманізації всіх сфер життєдіяльності людини. Поняття "культура" в загальноприйнятому його розумінні зумовлює особливі досягнення людини в розумовій і психічній сферах прикладання її сил. Тому, процес інтеграції сили розуму, сили волі, сили духу стає чи не першочерговим завданням сучасної людини. У цьому сенсі системо утворювальні механізми самопізнання надають індивідові універсальну можливість до творчої самореалізації.

Формування маркетингової культури в конкурентній ринковій економіці вимагає сили розуму, як прояв здібностей до формування культури в майбутніх фахівців підприємницької діяльності, розвитку інтелекту і вироблення високого рівня професіоналізму, формуючи загальну ерудицію професійних компетентностей.

Класик вітчизняної педагогіки К.Д. Ушинський стверджував, що єдиної для всіх народів системи не існує як у теорії, так і практиці [8]. Виховна система кожної нації є результатом її історичного розвитку, її вірувань, особливостей матеріальної і духовної культури, географічного ареалу проживання. Звідси суттєві відмінності в цілях та засобах кожної національної виховної системи.

Щоб найкраще здійснювати виховання громадянина незалежної демократичної України, слід відзначити фундаментальну роботу в галузі педагогіки і виховання учнівської та студентської молоді професора О. Вишневського [2] в якій автор ґрунтовно розкриває загальні засади виховання і розвитку. Структура виховання формується історично – відповідно до природи самої людини, що залишається відносно незмінною. Виховання однієї епохи відрізняється від виховання іншої, то це не стосується структури, а лише її змістовного наповнення, яке виступає як елемент підстановчий.

У процесі дослідження нами встановлено, що на сучасному етапі все очевиднішим стає те, що традиційна школа орієнтована на передавання знань, умінь і навичок, не встигає за темпами їх нарощування. Сучасна школа недостатньо розвиває здібності, необхідні її випускникам для того, щоб самостійно самовизначитися у світі, приймати обґрунтовані рішення щодо свого майбутнього, бути активними і мобільними суб'єктами підприємницької діяльності на ринку праці. Головними недоліками традиційної системи освіти є породжені нею невміння і небажання молоді постійно вчитися, не сформованість ціннісного ставлення до власного розвитку та освіти.

В умовах державотворення на перше місце правомірно висувається завдання виховання громадянина і, відповідно, цінностей пов'язаних з приналежністю до народу (спільність мови, способу мислення, географічних умов, традицій, звичаїв, освіти, мистецтва, літератури, побутової культури та християнських засадах культури у вихованні молоді в українському суспільстві.

Виховання молоді на християнських засадах автором розкрита в роботі [3]. Термін "культура" латинського походження (cultura – обробка, розвиток, виховання). Спочатку під культурою розумілися всі зміни в природному об'єкті, що проходили під впливом людини. Уперше термін культура виник у стародавній Греції і перекладався як освічений. Весь світ поділявся на освічений та неосвічений. Усе, що знаходилося в Греції вважалося культурним, а за її межами – то варвари. У подальшому слово культура отримало узагальнене значення і ним стали називати все створене людиною. При такому підході культура розуміється як створена людиною "друга природа". Культура включає в себе результати матеріального і духовного виробництва.

Культура – специфічний спосіб організації розвитку життєдіяльності людини, виявлений у результаті матеріальної і духовної праці, в сукупності відношень людини до природи, між собою і до самих себе.

Зазначимо, що предмет культурології та її вивчення студентами ВНЗ розроблено авторами Валентиною та Віктором Здоровенко, де автори висвітлюють ті аспекти, які притаманні нинішнім випускникам і стверджують, що культура зорієнтована на інтеграцію всіх видів і способів людської діяльності під кутом зору розвитку, вдосконалення самої людини як суб'єкта і водночас об'єкта цієї діяльності [4].

В Україні останнім часом з'явилась низка публікацій з досліджуваної проблеми авторів: Г. Андрусенко, А. Павленко, М. Вачевський, І. Зязюн, А. Головач, А. Діденко, М. Дороніна, В. Здоровенко, О. Кекош, О. Кубрак, Ю. Палеха, Т. Тхоржевська та інших авторів, які здебільшого висвітлюють досвід виховання та культури діяльності на підприємствах, упускаючи важливість ділового спілкування на християнських засадах в українському суспільстві.

Серед опублікованих робіт недостатньо досліджене питання щодо узагальнення досвіду культури ділового спілкування та виховання

This document was created using SOLID CONVERTER PDF To remove this message, purchase the product at www.SolidDocuments.com

молоді в процесі взаємовідносин суб'єктів підприємницької діяльності на християнських засадах у маркетинговій діяльності.

Як стверджують автори низки публікацій культура – це суспільно-культурне середовище яке формує певний тип особистості. Людино творча функція культури визначає всі інші, а ті у своїй сукупності конкретизують її таким чином:

- пізнавальна функція культури;
- перетворювальна функція культури;
- просвітницька – залучення людини до нагромадження людством знань;
- інформаційна втілення людської діяльності в різних знакових системах;
- комунікативна засіб спілкування між людьми та обміну інформацією.

Отже, культура – це суто людський спосіб існування і вона постає у своїй суті і функціях як скарбниця результатів людської творчості, як спосіб до творчості, відзначає В. Здоровенко [5].

Виховання молоді в дусі культури та українських традиціях широко висвітлено відомим ученим професором Омеляном Вишневським у роботі [2], де автор стверджує, що виховання молоді покладено в українській релігійній традиції де у свідомості українців релігія була живим чинником не лише багатьох сотень років. Релігія глибоко проникає у звичаї та обряди, поєднує суто духовні та культурні засади з національними, громадськими, сімейними та особистими. Взірцем такого поєднання в нашій історії є "Повчання Володимира Мономаха дітям", настанови отців церкви, філософія Г. Сковороди та П. Юркевича, вся творчість Т. Шевченка.

Повернення нашої школи до християнства не обмежується лише питаннями викладання релігії. Йдеться також про загальну релігійну практику школи, про ставлення до релігійних ритуалів, молитви, сповіді, храмових свят тощо.

Релігійне виховання володіє методичним інструментарієм, що стосується виховання і душі, і тіла. Він закладений у ритуально-звичаєвих дійствах – як суто церковного, так і світського характеру, особливо у сфері життя сім'ї і громади.

Культура виховання молоді в стосунках школи і церкви висвітлено в роботі о. Олегом Кекошем, де показано роль учителя, який засобами релігії провадить виховання учнівської молоді, прищеплює морально-духовний стан підростаючому поколінню через безпосередню діяльність церкви релігійне виховання і формування культурної особистості в людських стосунках [6, 140 – 145].

Найближчим з таких моментів може виявитися молитва перед початком занять. Вона є благословенням для тої праці, яку розпочинає учитель і учні. Кількахвилинне перебування наодинці з Богом одухотворює її. Робить висококультурними стосунки вчителя і учнів. Відновлення молитви у школі видається справою цілком можливою. Також перед Великодними святами, Воскресінням Христовим більшість людей ідуть до сповіді, очищувати свої гріхи, які мимоволі в процесі людської діяльності виникають між людьми. Вироблення традицій цілим класом іти до сповіді, чи коляда, вертеп, вони впливають з добрими благими намірами учнів, виховують високу християнську мораль та культуру відносин між учнями, ставлення до вчителя, старших осіб.

Будь-який шкільний культурний релігійний захід повинен бути одухотворений вірою в Бога, а вчитель повинен знайти своє місце і не приховувати, що він віруючий, але й не нав'язувати своїх поглядів дітям; якщо атеїст – мусить бути уважним і толерантним щодо вірувань своїх колег, дітей і батьків.

Відповідь на всі ці питання мусимо шукати не в школі, а у сфері суспільної свідомості, у тих змінах, які відбуваються тепер у духовному полі нашого суспільства. Поза всяким сумнівом воно відходить від атеїзму і скеровано до засад релігійності, до християнства, втіленого у нашій національній культурі. Це означає, що світський світогляд стає християнським і поступово трактуватиметься як нормальний, європейського типу світогляд.

Учитель такого предмета може отримувати підготовку й диплом державного рівня. Християнізація виховання через молитву виступає як складова соціального замовлення. Певне відношення до такого виховання може мати Церква і релігія, що виконуватимуть свою функцію власними силами, бо природа їх духовних зусиль, хоч і є дуже суттєвою, все ж залишається специфічною. Виховання учнів через молитву, сприятиме високим цінностям духовної культури, розвитку особистості у високій моралі, любові до ближнього та своєї держави.

Висновки. В основі християнського підходу до навчання і виховання молоді лежить розуміння того, що знання не беруться, а набуваються в процесі навчання, коли процес навчання направлений на готовність усвідомити. Зрозуміти і вмістити Богом дані знання, коли ерудиція доповнюється інтуїцією, живим досвідом богоспілкування. Освіта і виховання зводиться не до доказу істини тільки силою розуму, а до пізнання істини як одкровення, свідоцтва і описання.

Питання економічної культури в сучасних

This document was created using SOLID CONVERTER PDF To remove this message, purchase the product at www.SolidDocuments.com

умовах полягає в теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці педагогічних умов її формування та організації у виховному процесі. Розкриваючи поняття організаційної культури та її складові. Автором розкрито проблему функціонування виробничо-господарських структур, які передбачають створення стійких і ефективних виробничих відносин, що базуються на відповідному рівні організаційної культури [7].

1. Вачевський М.В., Мадзігон М.В., Примаченко Н.М. Основи економічних знань. Навчальний посібник для учнів, ліцеїв, коледжів, гімназій, та загальноосвітніх шкіл 10 – 11 – 12 класів,– К.: Педагогічна думка. – 2007. – 536 с.

2. Вишневський О.І. Теоретичні основи сучасної української педагогіки. Посібник для студентів вищих навчальних закладів. – Дрогобич. – "Коло". – 2006. – 608 с.

3. Грищенко В. Людина і культура. Навчальний посібник для старших класів серед. загальноосвіт. закладів. – К.: "Либідь". – 2000. – 364 с.

4. Євтух М.Б., Черкашина Т.В. Культура взаємин. Підручник. Горлівка: Видавництво ГДПІІМ, – 2008. – 228 с.

5. Здоровенко В.В. Культура ділового спілкування. Навчальний посібник. – Дрогобич: – НВЦ "Каменяр", – 2002. – 147 с.

6. Кекош О.М. Таїнство впливу молитви на виховання молоді у процесі навчання //Молодь і ринок. – 2007. – №7(30). – С. 140 – 145.

7. Примаченко Н.М. Поняття організаційної культури та її складові // Молодь і ринок. – 2006. – №3(18). – С. 54 – 60.

8. Ушинський К.Д. Вибрані педагогічні твори. – К.: Педагогіка. – 1993. Т.1 "Коло", – 2006. – 608 с.

Стаття надійшла до редакції 14.08.2010

УДК 371:613.88

Олена Тищенко, *аспірантка кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ШКІЛЬНОЇ ГІГІЄНИ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ

У статті висвітлюються розвиток, сутність, причини становлення та виховний вплив шкільної гігієни в структурі загальнопедагогічного процесу. Основну увагу зосереджено на особливостях, завданнях та вимогах до шкільної гігієни, розкриваються причини формування шкільної гігієни в навчально-виховному процесі української школи.

Ключові слова: *шкільна гігієна, виховання, навчально-виховний процес, сутність шкільної гігієни.*

В статье рассматривается развитие, сущность, причины становления и воспитательное влияние школьной гигиены в структуре общепедагогического процесса. Основное внимание сосредоточено на особенностях, заданиях и требованиях школьной гигиены, раскрывая причины формирования школьной гигиены в учебно-воспитательном процессе украинской школы.

Ключевые слова: *школьная гигиена, воспитание, учебно-воспитательный процесс, сущность школьной гигиены.*

In the article development, essence, becoming reasons and educate influencing of school hygiene in the structure of general pedagogical process find it. The main attention nave been focused on features, tasks and requirements of school hygiene, and reasons of forming of school hygiene in an educational-educate process of Ukrainian school open up.

Key words: *school hygiene, education, educational-educate process, essence of school hygiene.*

Актуальність дослідження. Сьогодні на найвищих державних рівнях розглядається проблема поліпшення стану життєдіяльності суспільства і окремої особистості в ньому. У зв'язку з цим велика частина відповідальності за життя та здоров'я підростаючого покоління покладається на освіту. Перед педагогічною наукою сьогодні держава ставить завдання активної турботи про особистість дитини – її фізичне, психічне, моральне здоров'я; душевний комфорт; гармонійний і природовідповідний розвиток; реалізацію усього потенціалу, що закладений у людині природою. Сім'я, школа, громадські організації, навчально-виховні заклади всіх типів та рівнів ставлять перед собою завдання збереження, зміцнення та поліпшення стану здоров'я людини в складних соціальних

© О. Тищенко, 2010

This document was created using SOLID CONVERTER PDF To remove this message, purchase the product at www.SolidDocuments.com